

TOESPRAAK Dodenerdenking 's-Gravendeel

burgemeester Aptroot | donderdag 4 mei 2023

Dames en heren, meisjes en jongens,

Ik begin met een citaat van een Amerikaanse politica;

"We moeten niet vergeten dat achter elke soldaat die heeft gevochten en gestorven voor zijn land, een menselijk verhaal schuilt - van hoop, liefde en verlies."

Dit citaat benadrukt dat oorlog niet alleen een strijd was tussen landen en ideologieën, maar ook een persoonlijke tragedie voor de vele individuen die hun leven hebben gegeven voor hun land, en hun families.

Het herinnert ons eraan hoe verschrikkelijk oorlog is, wat het voor mensen betekent, gewonden, doden, hun families.

4 mei is de dag waarop wij in Nederland jaarlijks de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog en van oorlogen en vredesmissies daarna herdenken.

Samen herdenken we vandaag de doden.

Sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog, zijn er 78 jaar verstreken.

De mensen die deze oorlog bewust hebben meegemaakt, zijn vaak al over de negentig.

Onvermijdelijk nadert het moment dat er geen mensen meer leven die de oorlog hebben meegemaakt en ons hun belevenissen, hun verhalen kunnen vertellen.

Er zijn veel dappere, ontroerende en aangrijpende verhalen van overlevenden, ooggetuigen en nabestaanden.

Verhalen van en over verzetsstrijders, Engelandvaarders, daders en slachtoffers.

We kunnen er zoveel van leren, daarom is het belangrijk dat hun verhalen niet verloren gaan, maar worden doorverteld.

Zodat kinderen van deze tijd de verhalen blijven horen, blijven voelen en op hun beurt blijven doorvertellen.

Want van het verleden kunnen wij leren, zorgen dat het slechte niet weer gebeurt en dat wij het goede doen.

Hoewel ik inmiddels tot de ouderen behoor ben ik van de generatie die de Tweede Wereldoorlog niet zelf heeft meegemaakt.

Maar de oorlog had wel grote impact op mij.

Ik had al als kind het nare gevoel dat ik er, op grond van mijn Joodse afkomst, niet had mogen zijn.

Als de bezetters toen meer tijd hadden gehad hadden mijn ouders de oorlog niet overleefd, was ik niet geboren.

Als kind ontdekte ik langzaam wat er in de Tweede Wereldoorlog was gebeurd.

Thuis werd er weinig over de oorlog gesproken, dat was te pijnlijk.

Mijn vader heeft in een Duits concentratiekamp de oorlog ternauwernood overleefd.

Enorm vermagerd werd hij door Russische soldaten bevrijd en aan het Rode Kruis overgedragen.

Hij heeft lang moeten herstellen en heeft zijn hele leven, een betrekkelijk kort leven, hij werd slechts 62 jaar, een slechte gezondheid gehad.

Zijn eerste vrouw, ze hadden nog geen kinderen, was omgebracht in een ander kamp.

Zijn ouders, wat later mijn grootouders hadden moeten zijn, zijn ook omgebracht.

Mijn moeder was in de oorlog liefdevol opgenomen door een Haags gezin.

Zij namen een enorm risico door een joods meisje in hun huis te verbergen en te verzorgen.

Door deze dappere mensen overleefde mijn moeder de oorlog, maar zij verloor ook haar ouders en haar broertje.

Ik leerde te leven met het zwijgen van mijn ouders over wat zij hadden meegemaakt, het was te pijnlijk en verdrietig voor ze om erover te praten.

Ik durfde geen vragen te stellen.

Later veranderde dat, soms vertelden mensen buiten ons gezin wat mijn familie was overkomen.

En er kwam ook het moment dat mijn ouders sommige dingen vertelden.

Naarmate ik ouder werd was het voor meer mensen bespreekbaar, begonnen mensen te vertellen en durfden kinderen en kleinkinderen het gesprek over de oorlog aan te gaan met hun ouders en grootouders.

Zij wilden weten er gebeurd was in hun familie en wat dat voor hen betekende.

Dat was ook bij mij zo.

Oorlog tekent mensen voor altijd, ook de oorlogsslachtoffers van nu.

Dagelijks lijden mensen op verschillende plekken in de wereld onder oorlog en schendingen van mensenrechten.

Onschuldige burgers, waaronder kinderen, komen om door geweld, miljoenen ontvluchten hun land.

Sommigen vinden een goed nieuw onderkomen, anderen moeten overleven in vluchtelingenkampen.

We hebben lange tijd gedacht dat een oorlog in Europa zich niet zou herhalen.

Maar sinds vorig jaar weten wij beter, is het ineens dichtbij.

Steden in Oekraïne zijn gebombardeerd, veel is verwoest, mensen zijn omgekomen, gewond, gevlucht.

Net als toen zien we de verschrikkingen van oorlog, hoe ontredder mensen zijn.

Het is dan ook hartverwarmend om te zien hoe de Hoeksche Waard vluchtelingen opvangt, uit Oekraïne, maar ook uit andere landen.

Ik vind dat mooi, dank Hoeksche-Waarders.

Dames en heren, meisjes en jongens, op een dag als vandaag beseffen we eens te meer hoeveel mensen voor onze vrijheid hebben gestreden en hun leven hebben gegeven.

En niet alleen Nederlandse en Europese soldaten, maar ook Amerikaanse en Canadese.

En dat we dankbaar mogen zijn dat wij dankzij hen sinds de Tweede Wereldoorlog in een vrij en veilig land leven, zonder oorlog.

Wat wij nu moeten doen, is alle oorlogsslachtoffers erkennen in hun leed, en als zij nog leven naar hen luisteren, samen met hen herdenken en herinneringen levend houden.

Wij zijn dat aan hen verplicht.

Straks zijn we 2 minuten stil, ieder in zijn of haar eigen gedachten verzonken.

Misschien denkt u dan aan gebeurtenissen in de Tweede Wereldoorlog, of juist aan oorlogsgeweld uit een veel recenter verleden.

De 2 minuten stilte vind ik steeds heel aangrijpend, elk jaar weer.

Met elkaar delen we een groot verdriet.

We denken aan alle mensen die in oorlogen hebben geleden, onderdrukt en gemarteld werden, dierbaren hebben verloren, soms zelfs hun hele gezin of familie.

Die zich in doodsangst moesten verschuilen voor de vijand of gefusilleerd werden omdat ze onderduikers in huis hadden.

We denken aan de miljoenen Joden, die massaal werden afgevoerd naar een concentratiekamp.

Maar ook aan de Jehovah's getuigen, homoseksuelen, Roma, Sinti en gehandicapten die daar werden vergast.

Zij deden geen kwaad, maar er was in toenmalig nazi-Duitsland geen plaats voor hen.

Het jaarthema van het Nationaal Comité 4 en 5 mei is dit keer 'Leven met oorlog'.

Oorlog laat diepe sporen na.

Het heeft invloed op het dagelijkse leven van overlevenden en hoe zij zich voelen.

Mensen schrikken op bij het afgaan van het luchtalarm, bij vliegtuigen die laag overvliegen, van vuurwerk tijdens de jaarwisseling.

Ze voelen zich ongemakkelijk zodra het begint te schemeren. Hebben nachtmerries over soldaten die door de straten marcheren.

En bij veteranen zien we dat traumatische ervaringen een grote invloed op hun leven kunnen hebben.

De impact van ingrijpende gebeurtenissen werkt ook door op partners, kinderen, kleinkinderen en andere familieleden.

Soms zijn kinderen bang dat het verleden zich herhaalt.

‘Leven met oorlog’ is een thema dat oproept om met elkaar in gesprek te blijven, jong en oud, met respect voor elkaars verschillen, en om elkaar te blijven vinden.

Morgen vieren wij 78 jaar vrijheid.

5 mei is de dag waarop we onze vrijheid koesteren.

We mogen er dankbaar voor en trots op zijn dat we in een democratisch land leven en kunnen kiezen.

Dat is een groot goed en niet vanzelfsprekend!

Vrijheid en veiligheid is de verantwoordelijkheid van ons allemaal.

We zijn verantwoordelijk voor onszelf én voor anderen.

En dat is soms best lastig.

We leven in een onrustige tijd en in een tijd van polarisatie, waarin de tegenstellingen tussen groepen mensen groter worden.

Onderlinge spanningen lopen daardoor vaker op.

Laten wij allen ons inzetten voor respect voor elkaar, laten wij allen strijden tegen onverschilligheid, respectloosheid, discriminatie, polarisatie en intolerantie.

We moeten met elkaar hard blijven werken aan een maatschappij waarin iedereen de kans krijgt mee te doen, zijn of haar plek te vinden.

Niet meteen reageren zonder na te denken, niet gelijk vooroordelen hebben of veroordelen, maar vragen stellen en waar mogelijk begrip tonen.

Maar van elkaar mogen en moeten wij ook verlangen dat iedereen zich goed gedraagt, respect heeft voor onze democratie en onze gedragsregels.

En in verzet komen tegen ondemocratisch gedrag, geweld, intimidatie, haat, discriminatie en uitsluiting.

'Leven met oorlog' betekent voor mij daarom ook meer dan verdraagzaamheid: het betekent ook niet weggijken of onverschillig zijn.

Maar je inzetten, kiezen voor respect, waarbij ieder mens telt.

En laten wij elkaar zoveel mogelijk beschermen voor slecht, voor fout gedrag.

Laten we dat doorgeven aan elkaar, aan onze kinderen, en zij op hun beurt weer aan hun kinderen.

Want alleen zo kunnen wij ons inzetten voor vrijheid en veiligheid en conflicten en oorlogen stoppen.

Voor ieder mens een menswaardig bestaan, dat willen wij.

Dank u wel en dank jullie wel voor de aandacht.